

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мистецтвознавча критика та риторика

Освітня програма **Культурологія**

Спеціальність 034 Культурологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Мистецтвознавча критика та риторика
Викладач (-і)	Кандидат мистецтвознавства, доцент Палійчук І.С.
Контактний телефон викладача	050 2463450
E-mail викладача	iryna.paliichuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна, заочна
Обсяг дисципліни	90 год., 3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Консультації проводяться відповідно до лекційних та практичних занять з курсу
2. Анотація до курсу	
Пропонований курс містить коло спеціальних знань, що у своїй сукупності утворюють науку про мистецтвознавчу критику та риторика, які є важливою складовою частиною української музикознавчої науки. Вивчення цієї дисципліни обумовлене потребою в грамотному, логічному, конструктивному та риторично досконалому мовленні здобувачів наукового ступеня доктора філософії, їх вмінню критично оцінювати різножанрові та різностильові мистецькі продукти.	
3. Мета та цілі курсу	
Метою вивчення курсу «Мистецтвознавча критика та риторика» є ознайомити з основами критики (зокрема, музичної) та класичної й сучасної риторики як науки про мисленнєво-мовну діяльність, спрямовану на переконання, вплив і досягнення цілей у процесі мовної комунікації, а також виробити в здобувачів освіти уміння й навички аналізувати та продукувати тексти різного типу відповідно до мети, спрямування й умов спілкування в процесі майбутньої професійної діяльності. Дисципліна має науково-практичну спрямованість і передбачає освоєння мистецтвознавчої (музичної) критики і риторики як теоретично, так і практично. Завдання навчальної дисципліни – оволодіння теоретичними знаннями в галузі музичної і загальної психології сприйняття, історії музики, соціології музики, знати основи інформаційної роботи, теорії комунікацій і ЗМІ, оволодіння практичними навичками спілкування як з окремим респондентом (артистом, композитором, продюсером), так і з масовою аудиторією; оволодіння навичками знаходити і відбирати потрібну інформацію про мистецькі, музично-культурні події; оволодіння умінням виробляти власну оціночну позицію, створювати власні та редагувати інші тексти різних жанрів у галузі музичної публіцистики, організовувати і проводити прес-конференції. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен знати: – передові концептуальні та методологічні знання з Культурології та на перетині різноманітних гуманітарних наук та синтезувати їх у межах наукової спеціальності, в контексті власного дослідження; – встановлювати міждисциплінарні зв'язки між блоками гуманітарних, культурно-історичних, мистецтвознавчих дисциплін та вільно володіти міждисциплінарною методологією наукового пізнання. вміти: володіти різними жанрами написання наукових текстів, вміти їх рецензувати, коментувати, анотувати, редагувати.	
4. Результати навчання (компетентності)	
У результаті вивчення дисципліни «Мистецтвознавча критика та риторика» в здобувачів наукового ступеня доктора філософії мають бути сформовані такі компетентності: Інтегральна компетентність	

Здатність продукувати нові ідеї, ціннісно-світоглядно усвідомлювати їх, розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. культуролога-дослідника, культуролога-практика.

Загальні компетентності

ЗК1: здатність до критичного абстрактного мислення, зокрема, вміння застосовувати його до аналізу результатів власного наукового дослідження, наукової новизни, теоретичного, практичного, аксіологічного та світоглядного значення;

ЗК2: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК3: уміння з нових дослідницьких позицій формулювати методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, національної та світової культури;

ЗК5: здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу (наукова стаття, автореферат, тези конференцій, наукова доповідь, запит на науковий грант, договір про співпрацю, звіт з наукової роботи, дисертація, праці науково-методичного характеру).

Фахові компетентності

ФК1: здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у Культурології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках в різних галузях гуманітарних наук.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
II	034 Культурологія	1	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	------------------	------------	------------------	----------------	---------------------

Змістовий модуль 1. Музична критика: теоретичний аспект

Тема 1. Мистецтво ознавча (музична) критика як феномен культури Специфіка мистецтва знавчої (музичної) критики. Професійні і вимоги до	Лекція	1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11 з рекомендованої літератури	2 л, 4 с.р.		згідно робочої програми навчальної дисципліни
--	--------	---	-------------	--	---

критика. Функції музичної культури. Критика як оціночне судження. Критика як комунікаці я.					
Тема 2. Типологія мистецтво знавчої (музичної) критики Принципи класифікац ії. Жанрова система. Інформаці йні жанри: допис, анонс, репортаж, інтерв'ю, анотація. Аналітичні жанри: рецензія та її види (на сольний концерт, концерт інструмент ального чи вокальног о ансамблю, на симфонічн ий концерт, концерт духового оркестру й оркестру народних інструмент ів, концерт хору,	Лекція, семінар	2, 3, 6, 7 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 2 с., 4 с.р.	10 балів	згідно робочої програми навчальної дисципліни

тематичний концерт, естрадний концерт, оперний спектакль, музичну радіо- і телепередачу; рецензія на книжкове та нотне видання, рецензія на дискографію). Огляд. Критична стаття та її види (про сольний та симфонічний концерт, оперний спектакль чи прем'єру, музичну радіопостановку, музичний кіно- і телефільм, творчий портрет виконавця, творчий портрет композитора, нові твори та їх виконання, музикознавчу працю).					
Тема 3. Критика як література:	Лекція, семінар	1, 2, 3, 6, 7 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 2 с., 4 с.р.	10 балів	згідно робочої програми навчальної дисципліни

композиції та стилістичні проблеми критичних жанрів. Методика роботи над критичними опусами Особливості мови. Заголовок. Функції заголовка. Літературно-стилістичні особливості заголовків. Репортаж. Інтерв'ю. Анотація. Рецензія. Огляд. Стаття. Портрет. Нарис. Есе. Фейлетон. Деякі важливі етапи роботи над критичним опусом.					
Тема 4. Критик у музичному театрі Деякі дискусійні питання. Підготовча робота. Типи	Лекція, семінар	1, 2, 3, 6, 7, 10 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 2 с., 4 с.р.	10 балів	згідно робочої програми навчальної дисципліни

спектаклів. Компонент и спектаклю. Інші об'єкти уваги критика.					
Тема 5. Друковані ЗМІ України та музична критика Періодичн і видання. Ринок друковани х ЗМІ та музична критика. будова друковано го ЗМІ. Редакція друковано го ЗМІ.	Лекція	2, 3, 6, 7 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 4 с.р.		згідно робочої програми навчальної дисципліни
Змістовий модуль 2. Теоретичні та практичні аспекти загальної риторики					
Тема 6. Класична риторика. Теоретич ний асpekt Закони сучасної загальної риторики. Інвенція. Концепція і тема промови. Модель аудиторії. Диспозиці я як розділ науки.	Лекція, семіна р	12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 2 с., 8 с.р.	10 балів	згідно робочої програми навчальної дисципліни

Структура сучасної промови.					
Тема 7. Риторична аргументація Визначення аргументації. Співвідношення доказу і навіювання. Логічні компоненти доказу. Типи логічних аргументів. Психологічний бік переконуючого мовлення. Цінності і топос. Ілюстративні аргументи.	Лекція, семінар	12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 2 с., 8 с.р.	10 балів	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Тема 8. Стилiстичнi ресурси переконуючого мовлення: тропи, фiгури та риторичнi прийоми Риторичні тропи та фігури. Тропіка.	Лекція	12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 8 с.р.		згідно робочої програми навчальної дисципліни

Тема 9. Оратор і аудиторія як психологічна система Психологічна характеристика аудиторії як відповідник спільноти. Мета і мотив. Зв'язок мотиву з аудиторією. Психологічні особливості процесу мовленнєвого сприйняття.	Лекція	12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 8 с.р.		
Тема 10. Стратегія і тактика оратора Структура стратегії. Характеристика стратегії. Характеристика тактики оратора.	Лекція	12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 8 с.р.		згідно робочої програми навчальної дисципліни
6. Система оцінювання курсу					

Загальна система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти.

Поточний контроль та оцінювання проводиться викладачем на семінарських заняттях із метою визначення успішності розвитку здобувачів наукового ступеня доктора філософії та засвоєння ними навчальної програми на певному етапі навчання.

Форма контролю:

У кінці проходження курсу (II-й семестр) проводиться екзамен, який включає відповідь на усні запитання і написання критичних робіт (мінімум три) в різних жанрах: рецензію на концерт, фестиваль або музичний спектакль, анотацію твору, аудіо-диску, аналіз творчості виконавця або композитора, соліста або творчого колективу, виконавський аналіз, оглядову або ювілейну статтю, публічний захист письмової роботи, виступ із науковою доповіддю (промовою) перед аудиторією і т.д.

Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
60 – 69	D	
50 – 59	E	задовільно
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Пояснення оцінок ECTS:

A «Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість їх виконання оцінена балом, близьким до максимального.

B «Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом, в основному, сформовані, всі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимального.

C «Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, деякі практичні навички роботи із засвоєним матеріалом

	сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками. Д «Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом, в основному, сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, містять помилки. Е «Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального. ФХ «Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою завдань не виконані, або якість їх виконання оцінена балом, близьким до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань. Г «Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.
Вимоги до письмової роботи	Здобувачі наукового ступеня доктора філософії повинні мати уяву про жанри критичних робіт і вміти написати: рецензію на концерт, фестиваль або музичний спектакль, анотацію твору, аналіз творчості виконавця або композитора, соліста або творчого колективу, виконавський аналіз, оглядову або ювілейну статтю. Письмові роботи виконуються самостійно (в домашніх умовах). Мета аналітичних робіт – дати можливість здобувачам освіти практично освоїти різні жанри критичної літератури, використовувати отримані ними у різних галузях творчості навички і досвід вивчення музично-теоретичних дисциплін у власній практичній діяльності. Відтак, у пропонованому курсі практично використовується весь творчий багаж здобувачів наукового ступеня доктора філософії. У процесі написання й обговорення письмових робіт здобувачі освіти набувають досвід різного виду виступів та їх правильного оформлення. Критерії оцінки письмової роботи здобувачів освіти «Відмінно» – точне розуміння автором мети поставленого завдання; тематична визначеність, чітке адресне спрямування; актуальність і новизна матеріалу; змістовність і аргументованість

Вимоги до екзамену	авторського висловлювання; літературність і художньо-естетична якість викладу; ясність і логічність мови; образність матеріалу й емоційний тонус мови; відчуття форми, об'єктивність оцінок, виправданість суб'єктивних суджень; наявність «авторської особи»; володіння особливостями публіцистичних жанрів. «Добре» – точне розуміння автором мети поставленого завдання; тематична визначеність, чітке адресне спрямування; актуальність і новизна матеріалу; неповна змістовність і аргументованість авторського висловлювання; літературність і художньо-естетична якість викладу; деякі неточності в логіці викладу; недостатня образність матеріалу й емоційний тонус мови; відчуття форми, об'єктивність оцінок, нечітко сформульовані суб'єктивні судження; наявність «авторського особи»; неповне володіння особливостями публіцистичних жанрів. «Задовільно» – досить грубі помилки у розумінні автором поставлених перед ним мети і завдань, не аргументованість авторського висловлювання; низька художньо-естетична якість і логіка викладу; не сформульовані суб'єктивні судження; погано виявляється «авторського обличчя»; слабе володіння особливостями публіцистичних жанрів. «Незадовільно» – відсутність знань із курсу, нерозуміння автором поставлених перед ним мети і завдань, відсутність навиків роботи в публіцистичних жанрах. Перелік теоретичних питань 1. Специфіка мистецтвознавчої (музичної) критики. 2. Професійні вимоги до критика. 3. Функції музичної культури. 4. Критика як оціночне судження. Критика як комунікація. 5. Принципи класифікації мистецтвознавчої (музичної) критики. 6. Жанрова система мистецтвознавчої (музичної) критики. 7. Інформаційні жанри: допис, анонс, репортаж, інтерв'ю, анотація. 8. Аналітичні жанри: рецензія та її види. 9. Огляд. 10. Критична стаття та її види. 11. Особливості мови. Заголовок. Функції заголовка. Літературно-стилістичні особливості заголовків. 12. Репортаж. 13. Інтерв'ю. 14. Анотація. 15. Рецензія. 16. Огляд. 17. Стаття. 18. Портрет. 19. Нарис. 20. Есе. 21. Фейлетон. 22. Типи спектаклів. Компоненти спектаклю. Інші об'єкти уваги критика. 23. Періодичні видання. Ринок друкованих ЗМІ та музична критика. будова друкованого ЗМІ. Редакція друкованого ЗМІ.
--------------------------------------	--

	24. Закони сучасної загальної риторики. Інвенція. Концепція і тема промови. 25. Модель аудиторії. Диспозиція як розділ науки. Структура сучасної промови. 26. Визначення аргументації. Співвідношення доказу і навіювання.. 27. Логічні компоненти доказу. Типи логічних аргументів. Психологічний бік переконуючого мовлення. Цінності і топос. Ілюстративні аргументи. 28. Риторичні тропи та фігури. Тропіка. 29. Психологічна характеристика аудиторії як відповідник спільноти. Мета і мотив. Зв'язок мотиву з аудиторією. Психологічні особливості процесу мовленнєвого сприйняття. 30. Структура стратегії. Характеристика стратегії. Характеристика тактики оратора. На іспит виносяться два питання з перерахованих вище та додається письмова критична робота.
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань здобувачів освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) URL : https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf

7. Політика курсу

Курс «Мистецтвознавча критика та риторика» (аудиторні заняття та самостійна робота) спрямований на розвиток професійного мислення здобувачів наукового ступеня доктора філософії, формування їх творчої активності, виховання вміння оцінювати музичні твори та їх виконання, аналіз різних форм виконавської практики, вміння давати їм професійну та кваліфіковану оцінку, точно і правильно формулювати свої враження, грамотно викладати свої думки в усній і письмовій формі.

Академічна доброчесність: Очікується, що здобувачі наукового ступеня доктора філософії будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічного плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають аудиторні заняття курсу. Пропуски аудиторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.

8. Рекомендована література

Мистецтвознавча (Музична) критика

1. Арутюнян Ю. Современная художественная критика: суждение и интерпретация. Вестник Санкт-Петербургского государственного института культуры. 2017. №1(30). С. 177–180.
2. Бронфин Е. Ф. О современной музыкальной критике: пособие для семинаров М. : Музыка, 1977. 320 с.
3. Зінкевич О. Чекан Ю. Музична критика: теорія та методика : навч. посіб. Чернівці : Книги–XXI, 2007. 424 с.
4. Кара-Васильєва Т. В. Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація (за матеріалами наукової доповіді на засіданні

- Президії НАН України 18 червня 2014 р.). Вісник Національної академії наук України. 2014. № 8. С. 33–39.
5. Кияновська Л. Музична критика сьогодні: пошук гармонії у вселенському хаосі. Moderato. 2016. 7 червня. URL : <https://moderato.in.ua/blogs/music-critic-today.html> (дата звернення: 23.10.2018).
 6. Курышева Т. А. Музыкальная журналистика и музыкальная критика. М. : Владос. 2007. 295 с.
 7. Мельник Л. Музична журналістика : теорія, історія, стратегії. На прикладах із щоденної преси Львова від початків до сьогодення: [монографія]. Львів: ЗУКЦ, 2013. 384 с.
 8. Підлипська А.М. Художня критика та мистецтвознавство в сучасних умовах // Вісник НАККІМ. Київ, 2019. № 1. С. 379–383.
 9. Степанян Н. О жанре искусствоведческих исследований, словесном описании и культуре. Искусств ознание. 2000. № 1. С. 480–492.
 10. Чекан Ю. Музична критика в сучасному комунікативному середовищі : зміна формату. Мистецтвознавчі записки. Вип. 20. Київ: Міленіум, 2018. С.18–24.
 11. Чекан Ю. Музична критика в Інтернеті. Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. 2011. Вип. 11. С. 238-244.

Риторика

12. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Риторика [Електронний ресурс]: навч. посібник. Львів: Світ, 2001. 240 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk651547.pdf>
13. Вандишев В. М. Риторика : екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. К. : Кондор, 2003. 264 с.
14. Ключев Е. В. Риторика (Инвенция. Диспозиция. Элокуция) : учеб. пособ. для вузов М. : ПРИОР, 2001. 272 с.
15. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория речевой коммуникации. М. : Дело, 2001. 480 с.
16. Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво : практ. посіб. К. : Парлам. вид-во, 2002. 115 с.
17. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. К. : Вища шк., 2006. 311 с.
18. Олійник О. Б. Риторика : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 170 с.
19. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. К. : Центр навч. л-ри, 2008. 592 с.
20. Ораторське мистецтво [Електронний ресурс]: навч.-метод. посіб. / авт.-уклад. : І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева та ін. ; за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. 2-ге вид., стер. К. : НАДУ, 2011. 128 с. Режим доступу : http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Biblioteka_Magistra/f3e7888f-ebb4-4698-a3cd-10840df8d3a2.pdf
21. Павленко Л. І. Ознаки діалогічного мовлення в публічних промовах (на матеріалі сучасної англійської мови) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/1853/1/4.pdf>
22. Плотницька І. М. Українська мова в державному управлінні: теоретико-методологічний аспект : монографія. К. : Вид-во НАДУ, 2006. 232 с.
23. Риторика : навч. посібн. [Електронний ресурс] / упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247 с. URL : <http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/6085/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf>
24. Сагач Г. М. Риторика. К. : Вид. дім „Ін Юре”, 2000. 568 с.

Викладач кандидат мистецтвознавства, доцент Палійчук І. С.